

Collectie G.P. Mulder.

Map 55.

Inhoud:

De resterende pagina's van het rapport d.d. 02-04-1639
mit handschriftelijke netisiesvan Mulder.

3 ofdrukken van de staoten –resolutie

d.d. 16 – 06 – 1638

4 ofdrukken van de staoten –resolutie

d.d. 22 – 11 – 1638

5 ofdrukken van een plakkaat der Staten d.d. 27 – 04 – 1638.

De resterende pagina's van het rapport d.d. 02-04-1639

mit handschriftelijke netisiesvan Mulder.

in der land

In van bouwster's oordeel, wond reeds op 2 april 1639 brengt de commissie
uitvoerig rapport uit. Zij vertelt hierin hoe zij in de uitvoering van hun taak
met "miet sonder groot moeyk" in het winterseizoen afgemoe in deze
Provincie i Cade e gleden heeft gevoerst, en zo door inspectie
oculaire van de dijksterke der plaatzen, visitatiedes Collembreker,
ende andere aequivalente behoeft als door examinatie van
geboofweerdicheit getuigen op de gelegenheid van molens ende
molenaars den volken ge informeert "heeft. Hoe beschreven
drukkende pe committieerde sich niet als zij de vele reizen door de
hele provincie, in het winterseizoen "miet sonder grote moeite" hebben
volbracht! Cost en onderwening dat niet wijfjeveert ha ma rich natuerlich
meer voorstellen, help niet als men de volledig lijst in beweekte plaatzen
met de hand er bij moet doortrekken.

Het resultaat is dat "afgetrokken en niet weder opgemoecht mullen
worden:

In Oostergoo:

- in Leemvaderdeel de molen tott Wijngaardt over Wierden
- in Elswouderdeel de Barlaagse oder molen of te wal onder Hellum
- in Westerwouderdeel de molen tott Ternard en Houten
- in Westerwouderdeel de molen at Hecht vier en tien
- in Collumerland de molen at Veenclaster. Collumerwaage
van Westergoest
- in Achterhoek de molen i Ophuysel, i de Cole, in Augustinusga
at Smechysum = i de ... horne
- in Bentumerdeel de molen tott Achterwolden = Bresum
- in Tielgasterdeel de molen at Saaij, Siekerk of de Roodwall
= tot Uitwijk
- in Smallingerland - de molen tott Smalbergen en in de Cortehemmen
onder Bornbergum

In Westergoel:

- in Mennaldumedeel de molen op Rijckemmerdell
- in Baanderdeel de molen tott Baardewierum
- in Kennaerdeel de molen tott Wommels
- in Kromerdeel de molen tott Krommarsum = Pongium
- in Kromerdeel de molen tott Krommarsum = Pongium
- in Hemelummedeel staet de Noortholle. de molen = waras enle in
delegae

In de Zeeuw wolden:

- i Lempster Cocht de molen tott Oostersee
- i Schoter Cocht de molen tott Hornemerswaage = Ry horne

in West Stellingwerf de molens tot Blarndijk in de Beemde en tot Beull
in Oost Stellingwerf een der twee molens tot bosdorpse molen en
de molen tot Appelscha.

53

en tot den 1 May 1637 zullen mocht stil staan:

- de molen tot Nes = Westdorperadeel
- .. tot Rengum = Oostdorperadeel
- .. op Munckesiel in Volkerwadien
- .. tot Buylaport in de Drogearaam, op Suyshoeksterfeen = tot Gekkelderdeel
- .. tot Bergom Snamer in Oosterbirk = Tielceresteradeel
- .. tot op Reussumgeest endt = de Veenwijken = Doetinchedeel
- .. tot Tiom = Tienhederadeel

Rheinder molens onder Lutkewierum in Heusdenzijdeel

512

H totaal betreft dit rapport dus een 47 tal molens, verspreid over
10 greefschijven. Hoeveel er nu ook blijv staan is uit dit rapport niet af te lezen,
maar het is wel duidelijk dat er = de 17^e eeuw een zeer groot aantal molens
(bomenmolens) in Fries land bestonden. Wij vermeldden reeds = ons voorjaar acht tel.
dat de Appelschate molen per slot een rehengtich niet is afgebroke. tenzij deze
bont daarna weer = opgebouwd. want we vinden hem op de kaart = stads
weer aan, waarm bij tot 1639 is gebouw.

Edele Moeyende Heren

3

Mijn heren.

In gevolge vond placat gearresteert by huw Rd Mr. den 27^{en} Aprilis 1638 en allomme gepubliceert, oock van de resolutie daerop by huw Rd Mr. Staetswyse genomen den 16^e Junij daeraen mitgaers vant gener naer den daerop gevulcht by resolutie dese heren Gedeputeeden van den 22^e Novemberis laestledes hebben my ondergeschreven Gecommittieerd, als daertoe respectievelijk in conformite van den seluen placeate by voorschreven resolutie expressim geauthoriseert ons respectievelijk missonder groote moeyte in hett winter sjaecen allomme in dese Provincie in dandu en gleden getransporteert en zoo door inspectie oculaire van de distionie der plaatzen, visitatie der collectieken ende andere equivalente behoe als door examinatie van geloofswaer dije stukken op d'gelegenheidens van molens ende molenaers ten vullen geinformeert Ende in sulcx stende bladverg bevoelen niet aelne de mai genoemde molens beneden den somma van driehonderd Car. Gld van Alles berlijgen 1637 tot den eersten May 1638 ten behoeve vond lantt opgebracht te hebben, maar oock daerenboven doorgaens ten platten lande, contra re hett gepubliceerte Placat. de Molenaers almede Backers te syn sulcx zoo huw Rd Msi by den seluen placeate en resolutie daerop gevulcht, verstaen hebben te strecken tot froode on dienste vond lantt, als waer door enorme sluycherzen allesint verden genoe datt Soo ist datt my ondergeschrevene Gecommittieerd conform de last ons opgelecht ende d'authorisatie op onse personen gedaen, verstaen en by deser te dienste

Bont Lentt nooddwendelych ~~de eer~~ meren datt de nae be-
schreven molens, als ten vroegemelten half jaere ten behoeve
vont Lentt gene die honderd Car. gld. op gebrodt. blyvende
lijf redelycke costen van den nae voorgaende taxatie
opgebroden en niet weder opgemaect mullen worden
Als naementlych in voortgaoe:

etc.

5

de Raad-Stale) te informeren op de molens welke oere honderd gouden
betten opgebracht sijn niet, ende te horen en verstaen clachten der jenen
welke verstaen haer de zille uyt de molens t'onrechte sijn opp-
gehaelt."

De commissie zal an de "officiers" : Cunde & Steden advies mocht wege
welke molens i hen respectieve waertien onnoodig sijn en daer best genoeg-
dere op kost van t landt late afbreken. Boven dien zullen sij die molens in
welken waer fee van gullen hebbe opgebracht gedraen bet totstal beljaar, moos
die jeric de lyppe der pleatzen welk voordeelghet sijn en dus moge blijvende
z dat i die jericke "lychters huysen" zullen worde gebouwd. Wols bij de andere
molens.

Dans best wordt ^{bijlste} de vergadering der Stale op 16 jijn 1638, moast de uit-
voering liep niet toe dat want in de vergadering op "Wondernach des 22 den
November 1638" van de Gedeputeerde Stale - Friesland vanneen sij
dat "door de langdurige ende swaere crancheden, ende ernstelijck
op den stortlycken affzaech der heeren Jalan v d' Sande, i leuen
Raed ordinaris in d'zen Noore Provincieel, ende van de Ed Heere, Heere
Dowme von Aylva a' olde, mitgaeders de nootlycke absentie van
den Heere Andree' in 's Graven berge, ende den wort der Ingescetenen
in verscheydeene quartieren, nootwendig te vereischen dat
alen voorsk. Jaekelen (aens de molens bewest) finalyk affgedaen
sleijtunnde iets provisioneelk daerinne ge disponeert wordt".
Resolueren by dese, dat liep de resterende gedeputeerde Heere
Chijf en Branta

besluite dat moast de hove resperend gecommuniceerde hijsen
hants worde benvoudt de Heer Albert v Ossma, behoerter der
Klokkeler op Comsta.

Be gecommuniceerde wordt opgedrage de Collct boeken on het genoemde
halfjaar ^{teg hemel te staen} stelle ^{dit boek, wan de ophang gemaet} te bevestighe worden veralwone
over te gaen tot "oculaire inspectie on de situatie der plaatzen"
ten einde conform de vroegere Resoluties (--- an ---)
de onnoodige molens op kost en tel landt affgeschaft, de nootlyke
met lychters huysen gelaten, en de saeche finalyk affge-
daen te worden meer behoven

ee staf verder. Zoals uit het volgende blijkt:

"Inde tweyde van de voorverdichter der molens. ten aenmerke
van de gelegenheit der plachten, en dijkantie van de quartieren
mochte geblycken, zullen binnen een maent bewaarts, alle commis-
sarien haer informeren op de gelegenheit van voorverdichting
van de molens, blijende in middelste tijde drie staen, alle
welche een driehundert guldens abvare hebbt opgebracht, en dat
de molens, zo niet hooch nodich bewonden worden, geen drie
hundert guldens hebbende of behaft tot reedelyke kosten van
landt zullen worden afgebroken.

dat mede geen bakers molenaers zullen mogen wesen
en geen molenaers bakers of molenaars
dat voorts bij de molens, zoo zullen blijve staen, om mo alle
franck van te wagen, bij kennisse van de Commissarien
en Pachters, bijchers huysen zullen worden gestelt, e daarin
gestelt goede en vrouwe personen by de Pachters, en alle
Cedullen en graven ten Octroyeerdens Molen gaende, als
och de molens, zullen mogen berichtigen e visiteren tot
haar believen."

We zie hiernut dat dus ee commissie houne en maand na
te 29 april 1638. rapport intsel brengt. doerayt veel molens
zullen noch wortle afgebroke se eveneens welke zullen noge blijve staen
met tegelste de tel fiet dat ze per 200 gld per halfjaar hebbt opgebracht.
Bovendien vermen we dat er op "bijchers huysen" zullen worden gebouwt
bij de molens om alles te kunnen controlere. en naan die veel zeggen
in!

~~Festetste wortle~~ ^{wort} het plechtig overal best lant afgebrok en de commissie
te haen werk beginne.

Nam de tale liep mit so slot als ma rich had voorgesteld, ten minste
op 26 juni 1638 wordt door de Staten-Generaal een resolutie aangenomen,
waarin we horen over geschildre die sij ontstaan tijdsyn en de intvoering
e bewaring van het plechtig - 27 april, e en de instelling van commissie
die over dese zake zal noch rapporteera (op 26 juni 1638). Tot lede -
dene commissie wort bewoont de heren Doorn van Nijlva d' oldt,
Johan van der Sonda, Joachim van Andree, Johan Tijl en Gaius Neute
Die wortle "geautoriseert en gemonsteert omme haer Rd. (a.)

Hofdokter III

In dit hoofdstuk wil mij het over een paar onderwerp letter, waarmee niet te verbinden
staan met de Stadhuis of Floraregisters. De boven staande zijn "de O.T. regtboek en de hofdokter van Water-
wille, waar Appelhof & de Vught oock hadden. Deze regtboeken hadden een programma dat
het merendeel is blijft tot vandaag genoegh en is opgeheven door G.R.R. Tijssens tot 21 de 30de anno
1900, die wij al eerder gescreven hebben (Hofdokter... voorstuur...).

Nu mocht nu ons nadere over beschrijven: de 18^e eeuw, dan voegt men zich op: want hoe is
Appelhof alles over boven (vijfjaars en partus)? Wie en ge adere leden gescreven, welk
ambacht had en arbeiders? De oude er nietigheid op gevrees, welke dijkgrond en zijn
dat niet aantal op de helle bevolking en huren was 2100 huize niet geforceert tot zijn. De maaie
& de dijkgrond welke was u helle ten noorden & ghezelten, en minder dan een land
(die - en ophanden van gheve), man trok moet meestal in ten meer ^{van} mit voldoende
of elster, dat van bomen bomen - en meer noch verricht van de dijkgrond. Het enig ambacht
dat in ons dier - en gezelschap enige aard was dat van molenaar / haller, ^{met} ~~met~~ - enkele
pieren vereerde. Dene molenaar zullen wij later speciaal beschrijven omdat die de grootste
aanhoudende heft en de opbrengs - schijver deses.

Want ich gelief meer, de dijkgrond begin - 1730, het eerste regtboek 1730 tot 1754,
daar een dijk van 1755 tot 1764, daaronde dijk is een boek onder op. het tweede
regtboek 1764 tot 1790 & het derde van 1794 tot 1812.

In 1739 des we 120 decembris 1739) "uitgeven en Heden / Klaevel van ee half mensel (=
letter) generer by het verlyden van Ambro Fimber 3 stuvers en op

iden ditto: "noch op gheven voor de voorwaarde van lie-scegen ses stuvers." wat was
dit hengen? De dijk dijkne schijf had gemaalt; het niet zo "lie-scegen", dat
bekend het mocht de aanzeggen. Aanhalige vrouwe hout mocht slechts daarmal
in die boek voor.

Pas - het tweede boek, in 1764 ^{wordt} ~~begin~~ en daaropna aanschouwen van geldt ontvange by een
~~begijn~~ ^{op} ~~het~~ ~~bekheit~~

Meel je regel der val - we pachter van het gebouw en het "lych lachen", dat hemelijc
een (smaak) bleed, en gedronen de hark, dat niet gehouwt om een stijf hout te worden
gelegd.

Pas in het tweede boek, in 1764 niet nu van het east ontvange gehouwt en geldt by een
aanschouwing op het hout by, die op late voor voorzien als "valbrug en
de Beeken en Beekeng op het hout by, hemelijc en collecte school, die heeft de

Meer of mindere aansienlykheid en verledene en hul aantal slingers dat in "de Behallen" werd geprepareerd!

In den op 21 juli 1764 vindt ne report: volg by de begraafenis van "een man wigt de tent" & dergelyke post bin vonden gerepte & veel van hul 1775
douane op ~~1775~~ die "begraafenis" niet vind van Ryphels Bacler wigt de tent
word begraven.

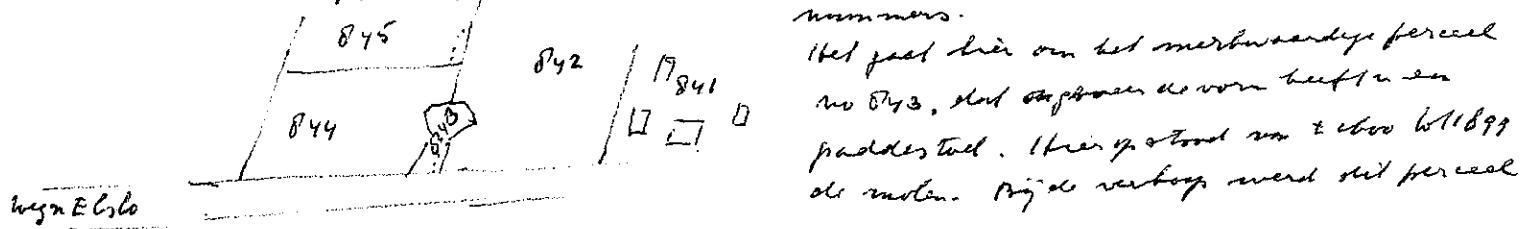
Nij hebbe ~~met~~ nergens kunnen vinden wat die "tent" ware en was en standen, nu
de behallen en het vrouwe "tent" regt soldouch: dat ware de armste onder de vrouwe
die in elkele stad mocht leue in ander bewys als die naam "vrouw" niet ver dien-
da. De hysgrinde & doade van de gesondeliede bestel liet natuurlyk alles te wesen
oec. want het antal schipperall en meer "wigt de tent" relatief gering was. De leespe & wel
geel bont de brouwersdop. evenredig op de stukken in het voor van een
loten de Wilhelmsdorff inde, - so waren byna steeds naamloos. die in de stukken
- leggen die in hand, haarselvige terwoorden, mocht Martin
Ryphels Bacler in den tent (op 27 dec 1771) wordt in hul - ten begraven en dat op 1775
(dese han de Ryphels Bacler word late op de Behallen getoedde (Hij leed dood)). nu

Banke linnermoen wigt de tent wordt op 14 dec 1772 en hul begraven. & die dag bleef
hij vrouwe Banke linnermoen vrouwe wigt de tent, & hiel op 1 juli 1774.

Op 17 april 1772 wordt "een meendelijk wigt de tent" begraven. op 4 februarie 1768
het schijnt dat die "tent" alluerder vreende gaste en hult. To wordt melyk u-
macht van op 29 maart 1771 en da begrijpen in de Rolden treint de tent. En my vriend
op 14 febr 1768 en op 17 maart 1774 wordt hul een schipper wigt de tent. Waa bin die
schippender? uit Dm. Ca?

die tenten bewlyf ~~blaffots~~ ^{want} ~~nael~~ ~~rewood~~ begrave wonder dat van hul nam
want en er staan en gelost, want hulden. En want en ziel dag & hulden want de
tent begraven! En se word niet geleden by de leedly. En als paard is sterren
naamloos.

Het is al weer enige tijd geleden dat ik in dit blad een artikel bijgescreef over de oude molen
van Appelscha (dec. 1966). Ik heb daarin thans nog enkele bijzonderheden toe voegen.
Allerens moet betrekking de jijnde plaats waar de molen heeft gestaan, en die blijft uit het hier
volgende schetsje welk ik ontken aan een oude baderstervaatje bekomen bij de verbouwing
van het voordeertje ter plaatse ± 1890. De nummers van de percelen zijn de oude baderstervaatje.

weggelegd

gedeeltelijk by nr 844 ± 842 gescrewd, en is nu dus dan verdwenen.
Het van volge de heft behellet by mij mededeel gheontstaet de i 1683 derde oproep
van de molen. Daar het een liet wapelt op bestaende in gheel Fries land i die tijt
stelt ik dat een als uitvoerger beschrijft, wel interessant van zijn.

De geschiedenis begint ± 1638 als op 27 april van datjaar alle Staten van Fries land een
plaatsaart uitvaardigen, dat absoluut begint:

Alsoo wij, van jaar te jaer, alle mogelyke ende meesticheit hebben aenf-
wendet, omme, ten staey van den swaren oorloghe toe te weder als
te lande. wyt te roecken alle bequaemste ende minst quetsende
middelen, dan welcke den last van den oorloghe gedrafen ende de
goede en geschenen by leven, goet en myheit haerder con-
scientien bewaart en handt haret mochten blijven;

Ist nochtans, oen de andere syde alsoo, dat de oorloghe
ervarent heeft leert, dat deselve inewilligte middelen, by
velen fraudeert, onder kopen, en voor 't landt, door de
sluyckerien onveruchtbaar worden gemaect, in 't welcke
de goet willige, vrome ende het welvaren van 't landt
behartigende beswaert, en die quaetwillige en om stokers
van 't lands middelen, van 't gevaer vrijblijven. Inde mede
bevindende door verscheide aenwijzingen en remonstrantien,
dat speciaalgheten in 't middel van 't gemaal, zeer grote en menich-
wulde en groe frauden en diverzijen begaen worden,
soo quaet en oock weynich aengeven der graneen den import
sub fiet synde: Waartoe groote aenlyedinge ghege wort,
door die veelvoudige molens of verschierden placken,
voller condent en vereyschende noot gesteld

Waeromme noch voor desen, specialyek mede, in de lijsten
van den verleden jare, in den 21ste artikel gestatueert en
conditioeneert is, dat de molens alle halff jaeren zouden
molen opbrengen drie hondert guldens, bij poene, dat anders
die voorsege molens een ge heel jaer daer naer zouden
molen stille staen: ten welcken eynde de molengiers ofte
spillen, door des officier ter plaatzen, zullen worden niet
de molens ge haelt:

— — — sooy my bevindt dat evenwel die fraude niet
geweert, da dat de sluyckerzen dafelycs eenwaassen ende
gheveijen; en dat, sooy't schijnt, eenige baes merckmaken, omso
thoudt en d' ingewilligde middelen te vernieligen e onse goede
meninge tot die gemene sake te hleideren en vrechte loos
te maken, en in zulcs os wech te banen tot nieme en
maarder middelen:

Sor ist, dat wij onne te beter de fraude e sluyckerzen
voort te comen gheroeweert en gestatueert hebbey, resolueren
en statuere bij desen, dat alle molens 1 verleden half
jaar geen drie hondert guldens hebbende opgebracht, een
war, volgens wijze lijsten van den jare 1637, zullen stille
staen, sonder enige grane te mojen malen, nae den
dernen May deser tegen woordien jaars 1638: bij poene van
arbitrale concie.

Tot zover is denideyl dat de langdurige oorlog (de 80 jarige
oorlog!) thoudt middelen in een bevaerd portie heeft gehad, —
dat men sich gaet beruine op maatregelen om een einde te maken
aan het blybaar meer ernstige enwel — belastig ondertig
door molenaars, bakers e mostmakers ee einde te maken
Door blybaar is daartoe in 1637 een resolutie aangenome, waarin werd
bepaald dat alleen molens die per halfjaar 300 gulden op brachte
in de belasting op het gemaal mochten blijve staen. De andere zouen
worden afgezet door veruigdere v de molengiers ofte spillen".
In 1638 is gebleke dat dese maatregel niet ^{het} geholpen. sodat
nu dit platteland wordt uitgevaardigt. Men goet en echter

van
de
mij
tegen
329

Den

51

E. G. M. Mogendo geden.

Mijn geden.

In geboeghe bant & placat & varie foorst
by Al R. Ed: No: Den 27de Aprilis 1630
so
alvomme gepubliverst, ooch wande
refentie lop by W. L. M. foorstelbyhe-
ghenomus Den 16de Januarij Daadwaken mitgave
doo want ghem uwerhande aetrop ghevecht
by refentie der geden & deputatien en
wanden 22de Novemberis hof te den
geffen why onderveld geden & commissie,
d. als daadtoo respectwendich in con-
fomite wanden freue gplacate by
voerfonding & opening opeerd in ghe-
antgorfderd ondervectwendich be niet
fondre gwoede mijne in fest abontafel
allvomme in de he ghoen moe in land &
Stedt & straefpostenst on soo doo
importue ocalme wandenstante
oorplachten, vptatuw der fellek bocche
ende sene doo equivalente before & als
doe examinatien van ghevoer bewijf.

getingen op gewesten van no.
huis inde Moerwaes ten voelen
informeert Ende in heel doem
behoude niet alleen de nabijwoon.
De moeras houdt den formen van
dine grootte earste van Aldegelede
1637, tot iederen May 1630 A.D.
behoede went kust op d'brughe he
lebben Maer soek daeromhout
voorgaens by platen Lande, contra
rie gett opeverbiedt o placat de
Moerwaes almede Gatherv he
lyn weergo soe N.E. No. by en
sing. placate, en resolting d'ar
op g'overft. Soof haen lebbente
hooch tot grooth d'wend te
want kust, als waerd over enorme
luyckhove, welkeint woudt g'ind
sou. Soe ut dat wyl ondag of
Decommissoen conformijlat
sich op geest ende antgomfatu
op oure vlooying v'wag, v'wot hary

S In Collinimelandt

Moeuw tott gien loofter, Collinu
merfbaue en de wortergoedt

S In het Carsten

Moeuw in optwy sel inde oot
in Augstinijsga tot Enyrgym sum
ind o Ruythorme

S In Dantimadel

Moeuw tott Achterboede en dinsum

S In Antwerpse landt

Moeuw tott Sarijp Swerck
op d' Riedeball en tot Jardegaryp

S In Smallingerlandt

Moeuw tott Smallenre en de me
cote jommie en de Bonbergum

S In Wosforgo tot wosten
in Middelnimadel

Loeg op Ritjummezyll

en by dezen tot ond wifte want ~~Want~~ mocht
 zwen den th Dordtse door datt de molen geslo-
 ken Molens als A den voortwieton
 gaf t' jaer 40 en befoerde want ~~Want~~
 gemaerd foondt ~~dat~~ ~~de~~ opgraving
 liepende tot verre toe oer den vannen
 was voortgedaen tam cato of tydskond
 en niet zelden opgravingen selven
 werden herhaalden in Goftegod.

Deer Leen of Onverbarrad.
Molen tot obtgaardt onder Dordtum
en Onverbarradell.

Gatlagewijf tot Molen op de Eerball
onder Gallum

In West Dongerweel
Molen tot Commer en fontein

In Oost Dongerweel
Molen tot Motpolinx ende Cor

- In Baard dra soll
 Molen tott Voskrobbewijn
 In Jemmerdorade
 Molen tott Rommels
 In Bonfrade
 Molen tott Witmarfum Oeffingen
 In Jemmermied opgaet
 Ende Blootwolden
 Molen in Warne ende in Bedeyae
 Ende Zonnenboeder nordwest
 Lyck in Kampfderland
 Molen tott Voskesse
 In Sjofderland
 Molen in forst tott wadg en Kyssme
 In Saft der landt
 Molen tott Goudel in Oderwodum

In West Stellingwerf
Molen tot Bleijerheide Boven
en tot Boell

In Oost Stellingwerf
onder twee Molen tot Vastrewoerd
en de Molen tot Appelgeij

En werden door d' situatie
en de lantie van plant
van den groene der jage
of den groen, groen en groen
d' drie, groen, groen en groen
voorgaande talien gader
op d' brug gebouwd
naar boven de Molen,
die niettemin tot den 1st
May 1639 groeden syn
telle oft azen in een
formator want 't Bgplatz

~~En~~ namen d' Molen tot den 1st
Aug 1639

Molen tott Tongijn in Oostvoord.

Molen op Minichwyl in Ollinnes.

Molen tott Engelenpoet in D'wyna
Jan, op my dengtderden en tot
D'wyna oloft in Oostvoorden.

Molen tott Bergom Sinaaien
Oonbreke in Catevochtendael.

Molen op Rijnsmaegest en d'inde
voornboeden in Santinaid.

Molen tott Civen in Franichveld.

Rijnsmaegest Mollen vader Luthewidom
in Sennardveld.

End wederen alle Noerd Aen voor
Grunderd salf & gaede bomg d' drie
souders. Lopendbrugt lebbende pro-
misse so in landen als Seden vrechte
in fader y ghele voornstaans dat de-

Hēme gelyke moed de voorvaders
by tolerantie gevonden tot vrede
goed mogt van brande niet hant
hers sijlen fallen werden wedder
ond alle moeders moment oogt
of soms dat van barchtende vrouwt
marchien gēn ontgaendē: Henne
goden indē goden dient by ons
ond sy of gēne. Commissie dēden
ons aen de vredesdromē van
fader Ed: Mog: op den laetst gegeven
gijse vader gēden datt de 22de Martij
1639. De vader auf gāden vaderfront
verdient. Jo: Andree J Nys G Nanta
A Fysma en tijme Lijewoontje gēld
3000

Nae borgaandte voldētē met den
principale bij ons vader dē pult
Notarie gēdaes. To deys koninkly
met d' den's principale is alles te
acordēns. As komische van te gāden
dag 2. April 1639. ~~1639~~
As comische van te gāden

1. Tellinghe
2. Notarie
3. 2639

2. D. P. J.
3. 1639

3 ofdrokken van de staote –resolusie

d.d. 16 – 06 – 1638.

42

Clos d'Hygdon disputar, waerd voor
gesällig met teab ges point van Molent.
en die Commissarien tot dien sinne he
gecommittet Ordinario volgenden dat hys hys
en t'plaatst, ende die ledys ondertekende
gaen. En dien afgaendt niet gaddis
conys d'ordynante. It t'dat de facte
committtoort ~~waer~~ afgaendt haat was
haat en ges point. En syndien volgen
by int'sprake van Gooyard. Haat is
dato dat 15. Jarst tot Commissarien
gecommittet, dat E. Heer Dousbe van
Stylicke d'old, en Dr. Johan vanden
Sander, Dr. Joachim van Andrel,
Dr. Johan Nys, en Dr. Gaius Vanba,
alle vier dadis inde houw gecommittet
Soort, dat de facte vant laet
soolue int'sprake ^{halte & m.} gibber later
gesällig, en t'ns dien volgenden werl,
gewelche gouds gantfciert es
gecommittet, en wordes gantfciert
Want de committtoort by dofer.
Ommes jaars 16. ~~1600~~

To informacion op de Molent
welcken daer gevindt th. Gooyard
opgetrouwft ofte niet, ende ho

J. Gooyard

Goed is dit taak de eerste der grond
welke dit taak gaan de pilleys wiken
en overige syn at rygavelt.

Informatie te nemen door een
afspeling anno 1790 hoort in
lande en de hand moet respecten
volmaakt wat Molonb syn taak
is gaan L. respectueus quæctionis
onnodig te syn. Onse volle
aanslag op examen en
welvende ordre tot helle tot
dat al breker der onnodige
Molonb tot tot bewant land

A doch haer te informere
op de moestwendighet want
Molonb, welke hez aanzigt
vande vliegenheit der planten
pilleys moegt blyve taak, profic
de volle grotte drie foudres car
grote uitgaarde opgebracht. Soo
moestamb dat impeliers cab
hij leek, hyn taak als by ander
Molonb pilleys voorde geft leet

dr
Fleinders

Leden voorzitters bij de Staat
van Onderplant op Lantkamp
Sijnsd 26 167 Jijm 1633
voorz. los vergoo. voor fles vergoo
Tieling van Gysinga. - Siccus van groestins.
Jacob J. Rofemaa

Wichiel Jacob

voorde Zenenbolden voorde's Reden

Hervormt. v. Br.

J. van Dernama

Sijds van Olmea

1630

o
2
Hij
vo
el
Doo
s
mo
iet

4 ofdrokken van de staoten –resolutie

d.d. 22 – 11 – 1638

offertoy vinn fij by grot
erst daterinn Godispondus
Hebbendy naer Dgoont

D
J
Lc
Ba
He
A
Be
F
Y
I
G

I Geen Diderk bay Gedama
ende J. R. Dierck bay Steffey
wendedt Heantgorifedt om
tot misse rof das t'caudt
I pretentijg bay Margelis
Coudtels als genoemde
Contrarolnde bay get Cey
S. dyl volgends Eysre Commissie
dijgericht endt alle aff te
maken.

Drydach

Den 23rd Novemb^r 1630

voornof

Oits
Loo psd

Op ghet rapport van den E. Gouvern. Adela en Lycklama ic gescreven dat by de Landshapoⁿ
adrecht Dr. Willemius Germenius, tegen de predicante acteit die niet dien schijden die bij deelich
dij akt bay Etterchins Cloot hie inde trouwelyk, wordet dat de stadt Groningen
opgelegt sondery sij, by enige Creditorey ghemeynt worden voor den E. Z. Groothuusman
Camer, die poorsche stadt Etterchins inde Vinlandey, mit den name bay den H. Regenten
excentio fortis declinatoria voorgestelt, ende daerde niet tenreke gepronct haet
sal worden do nullitate van alle t' grotte daerop belijgt mach, juist in't concreto han het 15.
arter bay het accord ten tyde wando, i' dienter der stadt Groningen opgetrouwet dat indecatore
bay sondernig Sachay, dy soone neven landscapen toeont, wordende hi' propositiv, dij
gremietey obesch, ten vergadering fin, in handt, tot felde, wordende niet. Indt dat de commu
boorgermeester Dren Ghemmenie's onmer seg in deselv. vroedey E. C. Kortemy, Camer,
mit obydere immo te laby i' made ten concreto summe de predicator, die enig d'or Edo
Sachay enige acteit predicante, den minst hie voor soe velle de selue day bekent sij
voor desen hout te drydach gehoorde ex. L. Dijdamare, onmer. enige predicante acteit
bunny schijden sijt ooy tw r' helle, enne poorsche dairme procedere, soe begeerd sal.
alles niet behoorlycke en laeslycke bay zatiabilitie Crindin nietigt, sampt
met dat van Substitution, print in communie atqz ampliori forma.

op die lang dijnrigt enkel
swaard cranc h. d. i. enkel
dijntel op die dootlycken
a. ~~en~~ gauch dor^{re} Gedron
Johan vander Sande in
Lewenland ordinaris in
oufey hout g. Provinciale
en vande ~~de~~ M. G. Geerw.
Douske van Oylma d'older
meestgader du mochtelyker
absolut vanden festet Andries
in S. Gravenhage, siedel
daer binne afens den distert
vante Landt, enkel din moet
dor^{re} Jagdsterke in de sijng
quartier, niet verreder tel
heren by d' dely, dat die voors
sachte finalie g. tot ⁽⁴⁾
a. ~~en~~ g. daly, of te hys minnig
ycs prebischuer d' d' kann
geldromhets vande, desolit
by d' dely, dat by d' d' stert
de committader d' Gedron
Nys en de Naeta Hoen in
ordinarie in d' voors
houdt en voors ^{de} desolit
vanden 16^e Januarij
by d' Gedron. Daerby want
comt by fyn voors
en de committader

d' overgondel salie ten spak
 dieghen overgondeling en
 al hydelyc sal verander
 mit overreding van den
 Albert Van Aysma
 ontfangen door Cloot den
 Spoomphey, die wyl dat tot
 midt Committee by Delft;
 Dus gevoerd de plene Gerecht
 Command Collet Borculo
 wan get doort gafft Jarre
 onder al dat niet is my gun
 Gandy te delyc beenghe
 en dat des d' regentghyt
 gafft comey te wren begin
 oculare inspectie wande,
 Situatiu des Zolens is
 distante des platt by thencly
 omme in conformaty doorn
 gondel der Zolent
 s' onvoldig Zolens in
 radlych geigt tot costly vant
 land at Delft
 s' noord mit dyne gafft
 yglatelyc, ey dat factie den
 voor gelyc Committee
 finaliseert at Delft

(106.)

Duits
Loo pels
Buttinga
Andela
Bzaart
Lycklama
Beijma
Bolsen
Stackmans

Woondag
Den 21^e Novembris 1630.
voornam

Duits
Loo pels.
Buttinga
Heerma
Andela
Lycklama
Beijma
Bolsen
Stackmans

Donderdach
Den 22^e Novembris 1630.

voornam

De Gedep. Staten van Duyfet
wilt gedaen op d' Hevelint sandt
1638 Janij lastelijc gemaect by d'
Gewon. Staten vant Landt, en
d' aut goudaen aldaer gedaen,
op d' piersoorty Duyf gemaect
bevredigd. Gt d' d' d' d' d' d' d'
Molens ny felleant. En
hadt voorgaende gaeft Jarh
te deth van Duyf gemaect
1637 tot Jley 1630. En
d' d' d' d' d' d' d' d'
d' d' d' d' d' d' d' d'
d' d' d' d' d' d' d' d'

5 ofdrokken van een plakkaat der Staten d.d. 27 – 04 – 1638.

opp gezette oordagen

Hennemanderdeel :	Wijgaerdt onder Wirdum	1
Ternarderdeel :	op de Lewall onder Hallum	1
Woldzijderdeel :	Hennemerd en Thistum	2
Oostzijderdeel :	Metselwier en Re	2
Collumerlandt :	been doekster, Collumus maege, Westergeest	3
Achtkarspelen :	Opbouwesel, de Lofen, Augustiniische.	
	Suyckhuysum, Cych horne	5
Kentumdeel :	Rekerwolde, Orieum	2
Tieltypercx Haredel :	Deijp, Giekerch op de Riedwall, Haarwegs	3
Smalgerlandt :	Smalle see, Loste hemmen van Bornbeyum	2
<u>Woldzijde landen:</u>		
Graafschapmaderdeel :	Ritsummer eijll	1
Baarderadeel :	ooster bierum	1
Graafschapmaderdeel :	Wommels	1
Cronenardeel :	Ritsumsum, Pingjum	2
Kemelummers oldesphaert ende Noortwolde	Warms en Oldesjae	2

de Zeeuwwolden samenvattend te Lemsterlandt

	ooster see	1
Schooterlant :	Hornster maege, Ny horne	2
Gelderlant :	Sondel, voldemir dren	2
Weststellingwurf	Bliesdyk, Bliese, Beek Beek	3
Ooststellingwurf	oosterwolde, Appelsche	2
		<u>38</u>

Zie: Zoo gld opgeteld, mogt standen een beetje ijzer niet staan:

Westzijderdeel	: Nes	1
Oostzijderdeel	: Ooster Seigum	1
Collumerlandt	: Muncher eijll	1
Achtkarspelen	: Burghorst, d' Oudeham Suyckhuyslefeen, Sicc'e chorter	4
Tieltypercx extra deel	: Bergum, Suameer, Den berch	3
Kentumdeel	: Ritsumgeest ende in de Klein wolden	2
Krienickeradeel	: Tjorn	1
Hennemanderdeel	(de Rhiensterwollen onder) Ruitewierum	<u>1</u>
		<u>14</u>

totaal 52

.... affgebroken en niet weder opgemaectt sullen worden:

in Oostergoe: 2)

in Leuwarderadeel:

De molen tctt Witgaerdt onder Wirdum (of: Uitgaerd)

in Ferwerderadeel:

Barlagiemstermolen op de Eewall onder Hallum

in Westdongerdeell:

D'Molens tot Ternaerd en Hantum

in Oostdongerdeel:

de Molens tot Metselwier ende Ee

in Collummerlant:

de Molens tott Veenclooster, Collummerswaegende Westergeest

in AchtCarspelen:

D'Molens in Optwyssel, in de Cote, in Augustinisga, tot Suyrhuysum
en in de ..uyckhorne

in Dantumadeel:

D'molens tott Ackerwolde en Driesum

in Tietycxsteradeel:

D'molens tott Garijp, Giekerck op d'Riedswall, en tot Hardegaryp

in Smallingerlant:

D'molens tott Smallende ende in de Cortehemmen onder Bornbergum

xm

in Westergoe: 1)

in ~~Mennaldumadeel~~ Mennaldumadeell:

D'molen op Ritsummerzill

in Baarderadeel:

D'molen tott Oosterwierum

in Hennaerderadeel:

D'molen tot Wommels

in Wonseradeel:

D'molens tott Witmarsum en Pingium

in Hemelummeroldephaert ende Noortwolde:

D'molens in Warns ende in Oldegae

in de Zevenwolden:

in Lempsterlant:

D'molen tott Oostersee

in Schoterlant:

D'molens in Hornsterswaegende Nyhorne

in Gaesterlant:

D'molens tot Sondal en Oldemirdum

in West Stellingwerf:

D'molens tott Blesdyck in de Blesse ende tott Beull

in Oost Stellingwerff:

Een der twee Molens tott Oosterwolde en de mollen tot Appelsche

88888888888

..... tot den 1 May 1639 syn geholden stille te staen:

namentlyck d'Molen tot Nes in Westdongerdeel

d'Molen tot Aengium in Oostdongerdeel

d'Molen op Munckesijll in Collumerlant

d'Molen tot Buytenpost in d'Drogenham, op Suyrhuysterfeen, en tott

~~Gern~~ Gerxclooster in AchtCarspelen

d'Molen tott Bergum Suameer en Uenkerck in Tietycxsteradeell

d'Molen op Kinsumageest ende in de Veenwolden in Dantumadeel

d'Molen tatt Tiom in Franickeradeel

Rhienster Mollen onder Lutkewierum in Hennaerderadeell

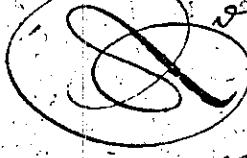
Plaats

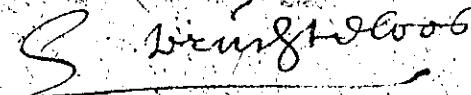
De Staten van Friesland

De hooivijf, van jaer tot jaer, also mijdel,
vlyt vnde noot liggit gebouw en geschenet,
omme, ten tijde vande waerd vnaerden oirloghe
soo te wachten alle te lande, niet te voorwaer
alle bequaemte te vnde minc. te ghetrouwende
middelz, door welcke den last van den oirloghe
gedraghe, vnde de godde Jnghofantz by
huyz, goet, en weyheit gaader conseruacij
bewaard en landt-gaant mochtig blijvend;
et swortamb, vnde d' ander syde, alsoo,
dat de droesinge waerentgelyk leert, dat
de felue ingebillige middelz, by welken
gaandert, onder keopre, en oore f'landt,
door de fluyt Ruyt, onwaertbaar worden
gewaacht, in twintig d' goetebillige,
broede, vnde het welvaernt vant landt
befartigende, befvaert, en die quadtwillige
en omt totel van plants middelz,
van t'ghevez van blywaz. Ende inde
buiende door. Sijdenoew aenbyfing
de Hamont brantig, dat specialy lies
in twintig van t'ghevez, perre geope
en monigvuldige. O goud. Geander

en

in diversezen bryggen, oordes, door gheest,
en oock obvijng auyerint, dier granc
van jnpost t' fibrest snde: 220 aar
tegrootte aen-hedinge gegeuen
woort, door die swelvondig Molent
op verfgoedes plattet, fondaer conuent
en dorrenghende root. get holt;

Obgavomme oock voor de pte, spesallych
moede, in de lnt, hys vande oorleden
jare, inde xxij Particale getatuert
en conditioort is, dat de Zelens
alle salt & jare fondaer mochte op
bruegh die fondaert ghehouen, by
zame, dat ander die wort, Molent
ver, en ghelyk daer meer fondaer
moetes, Lille Fari: en oelken
eyne, te Molentijck of te Spillen,
door dy Oftreder tot plattet, fuller
voerde, int de Molent gegeuet.
Molent onadigheids, sooyt brounder,
dat dien volle de fraude niet gescreet
dan dat de fluekerijc dagelyc adi
wat von dide groeyc; is dat, soe
& saght, denige gaet oerke mache,
oninc t' landt ey d' ingebilligde middel
te vermitigen, ey oure godsdiening
tot die gheenre fabre te ghedrag en

S. Brugsteloo

Goudort guldens gibbons op gebragt
tot goedlycke tot huy vant landt full
woordes at sybroek; dat inde gey
bathet, Colonares full ^{more}, wofes, en
gou Colonares, Backers, of te
moltonakert: Dat voort byd Molten
Poo full bylind Stare, vunne alle feandis
voor te comen, by hennit ^{te} crante
Comint Saenz ^{is} Dantore, hy heeft
gyn ^{is} full obordig godheit, en daer
in godheit gods ^{is} vroomd perfom
by de Dantore, die alle Codillers
en grans, ten Octroyeordes Colon
gaende, als ooch de Colonars, full
moijes beestiger ^{is} bisschop ^{is} tot
haar behuwing: Doudre dat nochtant
de Dantore, ^{is} ey getrouw offe an
sone point mochte op gefondre voorde,
de Dantore ewige praten ^{is} fall
geby te monast, en ^{is} tweede de
vanderhouding vande Dantore min
ordenwarende alle Christen den
en Christen, in landt ^{is} tot hore.
vunne doez op befoelycke planten
^{is} doez publicooy, in voeges men
gewoon is alle landt. Christen
^{is} resoluties te publicooy, Actus
S' ops

Denigh loob te maken, is in pulch de wortel
 te bannet tot middel van gvaarder middelijc.
 Soo ist fij dat 220q. omme te beter die
 Frander of flockoroy voor he comte, ghefol,
 wort, ey gestatuerd gobbe, edfolueren,
 en statuerig by deses, dat alle Oijolden
 + wortelen salt + daer geydrie Goudert
 guldens gobbeende opgebragt, ey gaar,
 volghen vorige lnt, tot van dy jaer 1638.
 Selle, Fillo & Fau, sonder dijnre gcamers
 te moeg malijs, nadiz dochtert ey Gray.
 desfot tegewoording jaer 1638: by paeno
 van arbitrale correctie: Ende dat oock
 geyd officier, in lande offe & fedry,
 selle vormiger enige Oijolden tot malijs
 conuent te geyen, anderel als de obolches
 den Goudert guldens + wortelen salt +
 jaer gobbe opgebragt. Ende sy vindt
 vande nootwendigeyt der Oijolden, +
 auffers vande gelygheit der plenteyt,
 ey dit anter vande quareit most te
 gobbe, selle binne ey inant ghe-
 waart, de Comte Tarijn gaar informere
 op de gelygheit vnde nootwendigeyt
 vande Oijolden: Blywende in middelijc
 tyde, Fillo & Fau, alle obolches geydrie
 Goudert guldens all vorren gobben op
 gebragt, en dat de Oijolden; soe niet
 goedgevonden obolches geydrie

S. Goudert

caag
fuller
de geers
- dor
-
olent
fränds
vander
n'fert
en doar
reponz
even
uoloz
fuller
ros
spaus
o an
voordr
all
! De
min
doss
fodz
utfiz
mous
wettig
Actans
pt.

31

opt Land & grapt gijt Binnis
Liuvarde, ter voorbereiding der Grap
d'fater van Heijstant, d'g 27 April
1850 wat gedachte grapt is.
van Burum vt Onder l'fond der
relative vader d'fater van Land
vz Cobab Stokwint Br'l Scheltinga